

Inspiration och reflektion -om paradigmet sommarstuga

Det här är en text som handlar om begreppet sommarstuga (fritidshus, sportstuga) och vars ursprung är mitt examensarbete i arkitektur - vilket är att rita, bygga, förklara och dokumentera ett litet gästhus till familjens sommarstuga i Åhus.

Åhus är en liten ort på Skånes nordostkust med cirka 7-8000 bofasta invånare, och flera tiotusental sommargäster. Orten består av "Byn", vilket är den gamla stadskärnan och hamnen, närmast omgiven av de av sommarboende dominerade områdena Tället (mot norr) och Äspet (mot sydost). Familjens stuga är belägen i det senare, vilket fortfarande har kvar mycket av den karaktär det fick när det på 30-50 talen exploaterades för sommarboende - med relativt stora naturtomter i tallskog och små enplans stugor.

Åhus i övrigt är en mycket gammal bosättning med en god naturhamn som är ett av utloppen för Skånes största vattendrag, Helge Å, och är känt för sitt ålfiske. Ett annat dominerande inslag i stadsbilden är naturligtvis Absolut Companys fabrik i hamnen (Absolut Vodka produceras i Åhus).

På området Äspet, i dess norra del, ligger familjens sommarstuga. Det är ett litet gult hus i ett plan, med källare under en del av huset och en terrass längs södersidan. Materialet är trä (fjällpanel) och taket är ett flackt sadeltak. Stugan byggdes ursprungligen av en ensam byggmästare år 1940, på uppdrag av mina morföräldrar. Det är fortfarande grusväg sista biten till huset, som på den tiden inte var mer än en stig, på vilken byggmästaren fraktade allt material på sin cykel. På tomtens finns även en så kallad "Friggebod", ett uthus på 10 kvm som byggdes 1984 och vilket hyser ett par gästsängar. Huvudbyggnaden var ursprungligen på ca 45 kvm, men byggdes genom mina föräldrars försorg ut till de maximalt tillåtna 70 kvm för några år sedan och innehåller idag ett "master bedroom", ett wc/duschrum, ett kök, en storstuga och ett litet sovrum.

Åhus 1970

Det var lite basfakta för att komma igång, men det är inte detta som egentligen är huvudmålet för den här texten. Snarare handlar den om den där "sommarstugekänslan" som i sin flyktiga ljuvlighet är svår att hålla kvar och förklara. Vad är egentligen en sommarstuga och, mer betydelsefullt, vad handlar livet i en sommarstuga om? Hur påverkar de varandra - livet och huset? Det här blir ingt uttömmande svar, utan snarare en känslomässig spekulation som jag hoppas kan leda till en utgångsposition för min skissprocess.

För mig är Åhus - och när jag säger Åhus så menar jag mestadels området Äspet och familjens sommarstuga där - en plats av lugn och en enkelhet i livet som saknas i staden. Alla min barndoms somrar tillbringades i stugan, och en stor del av mina känslor inför platsen härrör naturligtvis från det - lek i skogen med vännerna, elda i den öppnas spisen kyliga kvällar, filbunke eller kanske mormors jordgubbskräm till lunch ute på terrassen, långa dagar på stranden. Ett mjukt ljus som silas mellan tallkronorna och färgas av markens ljung- och barrtäcke. En tystnad som inte finns i staden, förstärkt av tallarnas sus och det fjärran bruset från vågor som slår mot stranden. Platsen har för mig fortfarande kvar en del av det skimmer den hade när jag var liten, och när jag en kylig vårkväll kliver ur bilen och drar det där första, friska, tallbarrsdoftande andetaget så känner jag ett behagligt lugn infinna sig.

Det finns en kvalitet i det enkla och att närma sig naturen. En känsla av friskhet som lätt går förlorad i kontakten med vårt vanliga bekväma liv. Kanske är det en del av förklaringen till min känsla av lugn - när vi konfronteras med en verklighet som faktiskt kräver vår uppmärksamhet så tenderar vardagslivets små trivialiteter att sjunka undan. Implicit tycks det i detta ligga ett slags motsatsförhållande till alla de bekvämligheter som vårt vanliga boende erbjuder, men frågan handlar nog snarare om balans än om rättrogenhet. I min barndom var det trångt i stugan (även om vi bara var fyra), men när man är ung så är det också lättare att hantera. Nu är det något bättre plats, men också större människor som skall leva på den. Tidigare var det ett torrdass i källaren och ett kök på 1,5 kvm - idag är det ett sedvanligt wc och det finns till och med diskmaskin. Skulle jag vilja byta tillbaka? Svaret är nej, men samtidigt har något av känslan gått förlorad. Det handlar inte om en rättfram uppgradering, utan om ett byte där priset för modern bekvämlighet är en liten tugga av din sinnesfrid.

Åhus 2004

Per Fribergs sommarhus i Ljunghusen

Jag vill inte överdriva de här tankarna kring “det enkla livet”, men likväl är det ett förhållningssätt som är relevant. Min uppfattning är att utvecklingen av projektet måste ske genom en prövoprocess där varje programbeslut ställs mot en reflektion kring hur det påverkar inte bara stugan i sig, utan livet kring den.

Vidare så, till en första “programförklaring”, en liten lista på ting jag och familjen funderat över sedan de första tankarna på det här projektet för ett drygt år sedan.

Varför? Det är främst två skäl. Det primära är att ge mig och min bror, med framtida familjer, en möjlighet att vara i Åhus utan att hela tiden sitta i knäet på föräldrarna. Den sekundära orsaken är att komplettera det befintliga huset med en mer flexibel plats för socialt umgänge, tex middagar och midsommarfester.

Regler? Oh ja. Max 30 kvm bruttoarea, takfotshöjd 3 m, fasadmaterial skall vara träpanel och taket ett sadeltak. Kök får inte finnas.

Tomten? Placeras ungefär där den befintliga friggeboden står - på den sydöstra sidan. Det är två skäl till detta. Det ena är att det ger ett fördelaktigt förhållande till grannarna och skapar en rygg som ger tomten en tydligare rumslighet. Det andra är av mer handfast karaktär - det underlättar dragningen av avlopp.. Jag ser framför mig ett hus på plintar, för det känns som att det ändå rätta på en naturtomt som den här är att försöka att lämna så litet avtryck som möjligt.

Utsida? Under letandet efter referenser och goda förebilder så har det slagit mig att det mesta av det material jag fastnat för handlar om “känslan av trä”. Dess taktila kvaliteter och anknytning till omgivningen gör att jag helst vill arbeta med en byggnad som förmedlar en stark träkänsla. Materialvalet torde så bli uteslutande trä och glas.

Insida? En WC/dusch, ett publikt rum, ett privat rum och ett sovloft. Livet skall flyta fritt mellan in- och utsida på sommaren, men huset måste ändå ge möjlighet till att bo där under kortare perioder på vintern - en årstid under vilken vi allt oftare har kommit att åka till stugan över helgerna.